

Исходно ниво по БЕЛ за 10. клас

Вариант 1

Прочетете текста и отговорете на въпросите, поставени към него (1. – 4. включително).

Първото огледало изобщо не е приличало на това, в което се оглеждаме днес. Дори формата е била различна. Ако днес огледалото е плоско, то някога не е било такова. Хората са се оглеждали в изпъкнали огледала.

Преди да се появи идеята за огледало, хората се оглеждали единствено в езера и потоци, откъдето добивали бегла представа за това как изглеждат. Но понеже водното отражение не давало напълно ясна представа за техния лик, а и водата невинаги била близо, когато човекът искал да се погледне, хората започнали да се оглеждат в полирано до блясък вулканично стъкло – обсидиан. Свойството на обсидиана да отразява, било открито в Турция около 6 хиляди години пр. Хр. През второто хилядолетие пр. Хр. пък за огледало се използвали метални съдове и други плоски предмети. Легенда разказва, че по време на обсадата на Сиракуза през Втората пуническа война (212 г. пр. Хр.) Архимед използвал полираните щитове на войниците като система от огледала и по негова команда те насочили слънчевите лъчи към римските кораби и ги изгорили. Най-добрите огледала от този вид били златните и сребърните, но естествено, не всеки можел да си ги позволи. Хората започнали да правят подобни огледала от сплав от мед и калай.

Древните римляни са тези, които започнали да експериментират със стъкло. Те изобрели технология, с която разтапяли олово и го изсипвали в стъклена купа, създавайки отразяващ слой. След това чупели съда и парчетата използвали като огледало. Отражението в тези стъклени фрагменти не е било много ясно, но именно това са първообразите на съвременните огледала. По-късно хората се научили да изработват огледала от стъкло чрез нанасяне на задната страна на тънък слой от сребро, злато или калай. Най-голяма известност придобили прочутите венециански огледала, които били толкова скъпи, че френските аристократи понякога продавали цели имения, за да си ги купят.

Първите огледала били създадени от хората за наблюдение на собствената им външност, но в днешно време огледала се използват широко в интериора, в медицината, в оптичните уреди и др. Огледалата са особено полезни в случаите, когато по някакви причини зрителното поле на човека е ограничено.

Из интернет

1. От коя сфера на общуване е текстът?

- А) от битовата сфера
- Б) от институционалната сфера
- В) от естетическата сфера
- Г) от медийната сфера

2. Кое от посочените твърдения е вярно за текста?

- А) Текстът осмива суетността на желаещите да се оглеждат непрекъснато.
- Б) Текстът разказва за историята и приложението на огледалото.
- В) Текстът регулира правилата за използване на огледала в различни области.
- Г) Текстът информира за физичните параметри на отраженията.

- 3. Какво е значението на думата *първообраз*, използвана в текста?**
- А) оригинал
  - Б) мостра
  - В) прототип
  - Г) символ
- 4. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текста?**
- А) Свойството на обсидиана да отразява, е познато над осем хилядолетия.
  - Б) За получаване на огледална повърхност в миналото са били използвани злато, сребро, мед, калай и олово.
  - В) Според легенда военна победа била извоювана с помощта на система от огледала.
  - Г) Италианските благородници понякога продавали част от недвижимите си имоти, за да се сдобият със скъпите венециански огледала.
- 5. В кой от редовете НЕ е допусната правописна грешка?**
- А) заводски, нахотчив, отчетлив
  - Б) ешалон, ешафод, ерудияция
  - В) пленник, въстанник, сенник
  - Г) християнски, официален, социален
- 6. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?**
- А) Все повече софиянци използват метрото, с което центърът става лесно достъпен.
  - Б) Дъщерята на аптекаря отиде да учи в Германия, но често се връща вкъщи.
  - В) На перона беше останала само червенокоската, която гледаше тъжно след влака.
  - Г) Учените предупредиха, че остарелият шесттонен сателит ще бъде насочен към Земята.
- 7. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?**
- А) В своята тревога, жената не забелязваше нито цъфналите цветя, нито красивия залез.
  - Б) Скоро ще можете да се разходите из стръмните улички на града, разположен от двете страни на реката.
  - В) Топлото време и обявените намаления на цените по всяка вероятност ще удължат туристическия сезон.
  - Г) Множество канали, свързани с причудливи каменни мостове, прекосяват града във всички посоки.
- 8. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?**
- А) Всички гости, поканени на генералната репетиция ще могат да чуят музиката към спектакъла и да разговарят с актьорите.
  - Б) Не трябва да си затваряме очите за проблема само защото може да се окаже, че причините, които са го породили, не ни харесват.
  - В) Княз Борис се връща повторно на трона, само за да свали и накаже Владимир и да посочи Симеон за нов владетел.
  - Г) Най-много се изплаших, не когато осъзнах, че съм останала сама във вътрешната галерия, а когато светлините започнаха да угасват една по една.

9. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Попадайки в участък с намалена видимост, шофьорът трябва да намали скоростта.
- Б) Много от местните предания описват красивата и тайнствена планина.
- В) Настъпват значителни промени в политическата и в социалната системи на държавата.
- Г) Не мога да разбера на кого трябва да изпратя заявката си за участие в семинара.

10. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Осем от десетте най-високи върхове в света се намират на територията на Непал.
- Б) Диетата на сестра ми не позволява дори една бонбона.
- В) Госпожо, бихте ли проверили дали съм одобрена за ролята на принцесата?
- Г) Момичето си тръгна, след като реши, че това не е нейна работа.

11. В кое от изреченията НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) При проверката на документите за продажбата на земи по крайбрежието се оказа, че малко хора имат валидни натурални актове.
- Б) Историята не е само представяне на факти и години, тя е вълнуващо пътуване в миналото на народите.
- В) На пресконференцията присъстваха представители на много медии и телевизии.
- Г) Гледката от най-високата точка на старата кула беше впечатлителна и ние замлъгнахме от възлнение.

12. В кой от редовете фразеологичните словосъчетания са синонимни?

- А) гоня вятъра – хващам се на хорото
- Б) развявам си байрака – от трън, та на глог
- В) побиват ме тръпки – застива ми кръвта
- Г) опирам пешкира – имам широки пръсти

13. От коя творба е откъсът?

Вкъщи изпълзяха като змии, незнайно откъде, сръдни, недоразумения, крамоли и отровиха мекия домашен покой, сладко сгряван толкова дълги години от любогрейната топлина на общото огнище. Никой не знаеше как стана това, отде се роди тая завист между снахите, това недоверие между братята, което ги караше да се подозират.

- А) „Албена“
- Б) „Дърво без корен“
- В) „Тютюн“
- Г) „Гераците“

14. В кой от редовете всички произведения са написани от един и същ автор?

- А) „Две хубави очи“, „Арменци“, „В часа на синята мъгла“
- Б) „Да се завърнеш...“, „Cis moll“, „Писмо“
- В) „Индже“, „Албена“, „Нежната спирала“
- Г) „Септември“, „Зимни вечери“, „Повест“

15. В кой от редовете правилно са свързани героят и произведението?

- А) Куцар – „Индже“
- Б) Гатю – „Гераците“
- В) Безпортев – „Под игото“
- Г) Божан – „Тютюн“

16. В кой от редовете правилно са свързани произведението и неговият жанр?

- А) „Повест“ – повест
- Б) „Септември“ – лирически цикъл
- В) „Левски“ – ода
- Г) „Cis moll“ – элегия

17. За героя на кое произведение се отнася твърдението: „Героят има една много важна културна особеност, забелязана още в началото на 20. век в статии на критици от ранга на д-р Кръстьо Кръстев и проф. Боян Пенев – още тогава той е напуснал кориците на книгата и е заживял собствен живот в българското общество и българската култура“?

- А) „Нежната спирала“
- Б) „Бай Ганьо. Невероятни разкази за един съвременен българин“
- В) „Зимни вечери“
- Г) „Под игото“

18. За кое произведение е характерен мотивът за мъглата, превърнала се в метафора на човешкия живот?

- А) „Тютюн“
- Б) „Писмо“
- В) „Арменци“
- Г) „Зимни вечери“

19. В кой от редовете е посочено явление, характерно само за следвоенния модернизъм?

- А) експресионизъм
- Б) естетически индивидуализъм
- В) символизъм
- Г) реализъм

20. Какво е подчертаното в откъса изразно средство?

*Царете, тълпата, мръсните тирани
да могат дадуши гордото съзнание,
гласът, който вика, мисълта, що грей,
истината вечна, що вечно живей...*

- А) метафора
- Б) метонимия
- В) символ
- Г) сравнение

21. Отговорете с 3 – 4 изречения на въпроса: Каква е художествената роля на зимната буря в Яворовото стихотворение „Арменци“?

*Те пеят. И дива е тяхната песен,
че рани разяждат ранени сърца,
че злоба ги дави в кипежа си бесен
и сълзи изстиска на бледни лица...
Че злъчка препълня сърца угнетени,
че огън в главите разсъдък суши,
че молния свети в очи накървени,
че мъст, мъст кръвнишка жадуват души.*

*А зимната буря им сякаш приглася,
бучи и завива страхотно в нощта
и вихром подема, издига, разнася
бунтовната песен широко в света...*

ЛИСТ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

За изходното ниво по БЕЛ за 10. клас

Вариант 1

1.	А	Б	В	×
2.	А	×	В	Г
3.	А	Б	×	Г
4.	А	Б	В	×
5.	А	Б	В	×
6.	×	Б	В	Г
7.	×	Б	В	Г
8.	А	×	В	Г
9.	А	Б	×	Г
10.	А	Б	×	Г
11.	А	×	В	Г
12.	А	Б	×	Г
13.	А	Б	В	×
14.	×	Б	В	Г
15.	А	Б	×	Г
16.	А	Б	×	Г
17.	А	×	В	Г
18.	А	Б	В	×
19.	×	Б	В	Г
20.	×	Б	В	Г

- Този лист е за учителя – направете си шаблон за проверка, като копирате листа и изрежете с макетно ножче кутийката с кръстчето, което показва верния отговор. Така много лесно ще проверите теста, след като сте снимали листа за отговори от предната страница и сте го раздали на учениците за попълване.

Максималният брой точки от изходното ниво е 25 точки – 20 от теста (по една точка за всеки верен отговор) и 5 от свободния отговор.

Скала за оценяване

<i>Брой точки</i>	<i>Оценка</i>
25 – 21	Отличен
20 – 16	Много добър
15 – 11	Добър
10 – 8	Среден
Под 8	Слаб

Примерен отговор на 21. въпрос: В Пейо-Яворовото стихотворение „Арменци“ ролята на зимната буря е изключително важна, защото тя извежда силата на „дивата песен“ далеч отвъд пределите на „порутения бордей“ и я насочва към едно възходящо, неограничено нарастване. Така, преди смисълът на творбата да се завърне в рамката, зададена от начално-финалното повторение на първата и последната строфа, сливането на природното и човешкото в една обща сила вече е надхвърлило тази композиционна рамка и е отправило посланието на творбата „широко в света“.